

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Selonteon valmistelussa on käytetty laajapohjaista ja osallistavaa menettelyä, joka on mahdollistanut kattavan eri osapuolten kuulemisen. Selonteko on tarpeellinen ja sen tavoitteet hyvinvointivaltion koulutuksen ja tutkimuksen edistämiseksi ovat kannatettavia. Suomalainen koulutusjärjestelmä ilman pussinperiä on edelleen menestystarina, jota maailmalla ihaillaan. Sitä ei tule rikkoa vaan kehittää ja vahvistaa siten, että jatkossakin Suomessa jokaisella on mahdollisuus kasvaa, oppia ja kehittyä omaan parhaaseensa.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Arvopohja on suomalaisille tunnistettava, yhteinen ja jaettavissa oleva. Sen sijaan itse visio voisi olla kunnianhimoisempi. Kuvatussa visiossa esitetyt asiat ovat monilta osin nykytilan tai olemassa olevien suunnitelmien kuvausta. Mitä on tämän takana? Onko otettu huomioon rohkeita tulevaisuuden ennakoitajia? Onko Suomi koulutuksen ja tutkimuksen kärkimaa? Riippuu keneen vertaa. Ja riittääkö tämä? Tulisiko meidän olla koulutuksen ja tutkimuksen edelläkävijämaa?

Korkeakoulutuksen erityiseksi ongelmaksi esitetään kyvyttömyys tuottaa riittävästi osaajia yhteiskunnan ja työelämän tarpeisiin. Onko kyse korkeakoulujen kyvyttömyydestä vai rakenteista ja järjestelmästä? Olisiko aika pohtia valintakoesysteemiä? Toisaalta korkeakoulut ovat kyllä valmiita lisäämään aloituspaikkoja nopeallakin syklillä, mutta se vaatii rahoitusta.

Valitettavasti rahoituksen ohjaava vaikutus on kasvanut liiankin merkittäväksi korkeakouluissa, jolloin kilpailu keskenään nostaa tehokkuutta tiettyyn pisteeseen asti, mutta sen kannustinvaikutus pysähtyy tiettyyn pisteeseen. Toisaalta se voi toimia myös luovuuden ja innovaatioiden synnyn esteenä, kun suorituskeskeisyydestä on syntynyt keskeinen tulosta rakentava tapa.

TKI-tiekartan toimeenpanoa on tarkasteltava kriittisesti ja sen ohjaamiseen tarvitaan puhetta, tekoja ja tavoitteita. TKI-työ ei synny ilman luovuutta ja kohtaamisia, joissa ihmisillä on mahdollisuus innovoida.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

-

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Korkeakoulututkinnon omaavien tavoitetaso, 50 % on kunnianhimoton. Sen tulisi olla vähintään 60 %. Monet maat menevät jo ohi Suomen tässä tavoitteessa ja jos haluamme olla koulutuksen ja tutkimuksen kärkimaa, tai kuten esitämme, edelläkävijämaa, tulee tavoitteen olla meillä vähintään 60 %. Korkeakoulutettujen osuudesta puhuttaessa viitataan nuoriin aikuisiin, mutta ammattikorkeakouluissa opiskelevista henkilöistä moni on jo selkeästi aikuinen ja haluaa täydentää aiempaa osaamistaan nostamalla koulutustasoaan. Tulisiko puhua koko Suomen työväestön koulutusasteen nostosta? Automaatio- ja robotisaatiokehityksen myötä osaamisvaateet vain kasvavat.

Tavoite siitä, että korkeakoulujen opiskelijoista 15 % on ulkomaalaisia vuonna 2030 on kannatettava. Tässä kohtaa tulee kuitenkin huomioida, että on monia korkeakouluja, joissa ulkomaiset opiskelijat opiskelevat täysin verkossa tai kotimaassaan ollen suomalaisen korkeakoulun kirjoilla, eikä heistä monikaan ole tulossa Suomeen valmistuttuaan. Näin ollen tätä tavoitetta tulee tarkentaa siten, että korkeakoulun opiskelijoista 15 % on ulkomaalaisia, Suomessa opiskelevia tutkinto-opiskelijoita. Vain näin voimme saavuttaa toisen tavoitteen, jonka mukaan heistä valtaosa työllistyy Suomeen.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen yhteyden tulee vahvistua, mutta se ei onnistu ellei tähän liitetä työelämää ja aluekehitystä.

Korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäys on tarpeen, mutta se vaatii kestävästä rahoitusta.

Työllistyminen ja integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan vaatii korkeakoulujen, työelämän ja alueen välistä yhteistä tahtotilaa. Työpaikat tarvitsevat valmennusta ja tukea kansainvälisen osaajan palkkaamiseen. Englannin kielen merkitys tulee yhä enemmän kasvamaan ja siitä tulee yhä useamman yrityksen työkieli, myös Suomessa. Ulkomaalaisten opiskelijoiden sijoittumisseurantaa ja urakyselyä tulee kehittää ja laajentaa.

Saavutettavuuteen, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät näkökulmat ovat ensiarvoisen tärkeitä, myös Agenda30 tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta.

Maahanmuuttajien valmentavan korkeakoulutuksen toteuttamiseksi on olemassa hyviä malleja, mutta sitä tulisi vielä tuotteistaa ja laajentaa koko maan korkeakouluverkostoon, jotta siitä tulee tunnistettava väylä korkeakouluun.

Koulutusvastuiden osalta alueellisen tilanteen huomioiminen ja tietyllä tavalla "kilpailun" vapauttaminen edistäisi korkeakoulujen paikallisuutta ja kykyä reagoida nopeammin alueellisiin tarpeisiin.

Digivision myötä korkeakoulujen digitalisaatiota edistetään oikeaan suuntaan.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

TKI-tiekartan toimeenpano on merkittävä asia, joka on otettu selonteossa huomioon. Ammattikorkeakoulujen näkökulmasta TKI-työ edellyttää aktiivista, dialogista työelämäyhteistyötä, jotta pystymme saavuttamaan 4%:n BKT-tavoitteen. Soveltavan tutkimuksen toteuttajana ammattikorkeakouluissa alueillaan sekä kansallisesti että kansainvälisesti on välttämätön rooli.

Selonteossa voisi ottaa laajemmin kantaa työelämä- ja yritys yhteistyön edistämiseksi TKI-tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Selonteko ottaa jatkuvaan oppimiseen vain ohuesti kantaa ja viitataan parlamentaariin linjauksiin. Aikuisten osaamisen kehittämistä eivät lyhytkurssit pelkästään ratkaise vaan myös aikuisväestö tarvitsee tutkintokoulutusta. Olennaista on kehittää vielä jatkossakin aiemman osaamisen tunnistamista ja tunnustamista, jotta hankittu osaaminen voidaan hyödyntää. Erityisesti sote-alalla työnantajat ja laki edellyttävät tutkintoa, joten heidän osaamisvajeensa eivät ratkea pelkällä jatkuvalla oppimisella vaan tarvitaan myös tutkintokoulutusta.

Jatkuvan oppimisen rahoitus ja se, mikä rooli työnantajilla siinä on, on edelleen selkiytymätön.

Ammattikorkeakouluilla on merkittävää osaamista ja valmiit rakenteet jatkuvan oppimisen toteuttamiseksi. Näin pystytään myös ketterästi vastaamaan alueellisiin tarpeisiin ja pystymme toteuttamaan aluekehitystehtäväämme toiminta-alueillamme.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Aloituspaikkamäärien kasvun myötä tulee rahoituksessa huomioida henkilöstön lisääntyvä tarve. On totta, että digitalisaatio vähentää tiettyjä tarpeita, mutta opetushenkilöstön ja ohjaushenkilöstön sekä opintopsykosiaalisten palveluiden osalta tarve kohtaamiseen ei poistu. Ammatillinen kasvu edellyttää vuorovaikutusta, jota voi tarjota vain toinen ihminen toiselle ihmisille.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

-

Komulainen Kati
Vaasan ammattikorkeakoulu - Rehtori, toimitusjohtaja